

Programme of **Inclusion** for Migrant People at risk of social exclusion.

Οδηγός Γρήγορης Εκκίνησης

Εθνικός Οδηγός Διδασκαλίας της Γλώσσας σε Μετανάστες

Μια πρακτική εισαγωγή για εκπαιδευτικούς γλωσσών και εκπαιδευτές που εργάζονται με μετανάστες — σχεδιασμένη για επαγγελματίες χωρίς εξειδικευμένο υπόβαθρο στην κριτική παιδαγωγική, τη μεταποικιακή θεωρία ή την ακαδημαϊκή γλωσσολογία.

Έγγραφο	Οδηγός Γρήγορης Εκκίνησης για τον Οδηγό Διδασκαλίας Γλωσσών του PIPE
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί γλωσσών, εθελοντές εκπαιδευτές, εκπαιδευτές ενηλίκων και κοινωνικοί παιδαγωγοί που εργάζονται με μετανάστες
Οδηγός που συνοψίζεται	D2.3 — Οδηγός για τη Διδασκαλία της Εθνικής Γλώσσας σε Μετανάστες (8 Ενότητες)
Έργο	PIPE — Πρόγραμμα Ένταξης Μεταναστών που Διατρέχουν Κίνδυνο Κοινωνικού Αποκλεισμού
Ημερομηνία	2026

Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτόν τον Οδηγό Γρήγορης Εκκίνησης

Ο Οδηγός Διδασκαλίας Γλωσσών του PIPE είναι ένας ολοκληρωμένος πόρος άνω των 280 σελίδων, ο οποίος καλύπτει οκτώ ενότητες: παιδαγωγική κατάρτιση, διδακτικό υλικό, διαπολιτισμική εκπαίδευση, ενδυνάμωση των μεταναστών, κριτικό αναστοχασμό, ισότητα των φύλων, βιωσιμότητα και ψηφιακές δεξιότητες. Πρόκειται για έναν πλούσιο, αυστηρά τεκμηριωμένο και βασισμένο σε αποδεικτικά στοιχεία οδηγό — ο οποίος, ωστόσο, είναι γραμμένος με τέτοιο επίπεδο θεωρητικού βάθους ώστε να μπορεί να φανεί απαιτητικός σε επαγγελματίες που αναζητούν άμεση και πρακτική καθοδήγηση.

Αυτός ο Οδηγός Γρήγορης Εκκίνησης απευθύνεται σε εσάς εάν:

- Είστε νέοι στο έργο PIPE και θέλετε να αποκτήσετε μια συνολική εικόνα πριν εμβαθύνετε στον πλήρη οδηγό.
- Είστε έμπειρος/η εκπαιδευτικός, αλλά δεν διαθέτετε υπόβαθρο στην κριτική παιδαγωγική, τη μετααποικιακή θεωρία ή τις σπουδές φύλου.
- Έχετε περιορισμένο χρόνο για διάβασμα, αλλά θέλετε να κατανοήσετε τις βασικές ιδέες του οδηγού και να εφαρμόσετε τις συστάσεις του στην εκπαιδευτική σας πρακτική.
- Είστε εκπαιδευτής/τρια ή συντονιστής/στρια και θέλετε να παρουσιάσετε τον οδηγό στους συναδέλφους σας με γρήγορο και εύκολα προσβάσιμο τρόπο.

Αυτός ο Οδηγός Γρήγορης Εκκίνησης δεν αντικαθιστά τον πλήρη οδηγό — λειτουργεί ως γέφυρα προς αυτόν. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει παραπομπή στο σχετικό κεφάλαιο, ώστε να γνωρίζετε πού μπορείτε να ανατρέξετε όταν θελήσετε να εμβαθύνετε περισσότερο.

Η μία βασική ιδέα που πρέπει να γνωρίζετε πριν συνεχίσετε την ανάγνωση

Ο οδηγός PIPE προτείνει μία κεντρική ιδέα που διατρέχει και τις οκτώ ενότητες: η διδασκαλία της γλώσσας σε μετανάστες θα πρέπει να αποτελεί μια πράξη υποδοχής και αποδοχής, όχι αφομοίωσης.

Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία θα πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε οι πολιτισμικές ταυτότητες, οι γλώσσες και οι γνώσεις των μεταναστών να γίνονται σεβαστές και να ενσωματώνονται — και όχι να αντικαθίστανται από τη γλώσσα και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής.

Όλες οι πρακτικές συστάσεις του οδηγού απορρέουν από αυτή την αρχή.

Γρήγορη αναφορά: βασικές έννοιες και των 8 ενότητων

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις σημαντικότερες έννοιες κάθε ενότητας. Χρησιμοποιήστε τον ως σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό, τον αναστοχασμό και τις συζητήσεις επαγγελματικής ανάπτυξης με τους συναδέλφους σας.

Ενότητα	Βασική έννοια που αξίζει να θυμάστε
1 — Παιδαγωγικές βάσεις	Παιδαγωγική της υποδοχής: διδάξτε τη γλώσσα της χώρας υποδοχής ως πράξη καλωσορίσματος και αποδοχής, όχι αφομοίωσης.
2 — Διδακτικό υλικό	Κριτική επιλογή υλικού: κανένας πόρος δεν είναι ουδέτερος — αξιολογείτε κάθε υλικό ως προς την πολιτισμική αναπαράσταση και την πρακτική προσβασιμότητα.
3 — Διαπολιτισμική εκπαίδευση	Ηθική της πολιτισμικής επιμειξίας: επιδιώξτε την αυθεντική πολιτισμική ανταλλαγή και τον αμοιβαίο μετασχηματισμό, όχι απλώς τη συνύπαρξη σε ασφαλή απόσταση.
4 — Ενδυνάμωση των μεταναστών	Προσέγγιση βασισμένη στα δυνατά σημεία: οι εκπαιδευόμενοί σας διαθέτουν εξαιρετικές ικανότητες και πόρους. Αξιοποιήστε τους ως βάση για τη μάθηση.
5 — Κριτικός αναστοχασμός	Η διδασκαλία της γλώσσας ως πολιτική πράξη: κάθε απόφαση είτε ενισχύει είτε αμφισβητεί τις κοινωνικές ανισότητες.
6 — Ισότητα των φύλων	Διαθεματικότητα: η ευαλωτότητα των μεταναστριών διαμορφώνεται ταυτόχρονα από το φύλο, τη μετανάστευση, τη γλώσσα, την κοινωνική τάξη και την ταυτότητα.
7 — Βιωσιμότητα	Σολασταλγία και κλιματική δικαιοσύνη: τα οικολογικά ζητήματα είναι προσωπικά και πολιτικά, όχι αφηρημένα.
8 — Ψηφιακές δεξιότητες	Ψηφιακή κουλτούρα: ο ψηφιακός γραμματισμός δεν αφορά μόνο τη λειτουργική χρήση ψηφιακών εργαλείων — αποτελεί επίσης μορφή πολιτισμικής και κοινωνικής συμμετοχής.

Πού να προχωρήσετε στη συνέχεια

Αν θέλετε να εμβαθύνετε

Κάθε ενότητα του πλήρους οδηγού περιλαμβάνει μια ενότητα Εργαλειοθήκης (Toolkit) με επιλεγμένους εθνικούς πόρους — συνδέσμους, εργαλεία, αναγνώσματα και πρακτικό υλικό — για καθεμία από τις χώρες που συμμετέχουν στην εταιρική σχέση PIPE.

Πρόκειται για ορισμένους από τους πιο άμεσα αξιοποιήσιμους πόρους του οδηγού και αποτελούν ένα καλό σημείο εκκίνησης για να εμβαθύνετε την επαγγελματική σας πρακτική σε οποιαδήποτε ενότητα.

Πλατφόρμα PIPE

Όλο το υλικό της Εργαλειοθήκης PIPE — συμπεριλαμβανομένου του παρόντος οδηγού, του Σχεδίου Δράσης για την Πολιτισμική Κατάρτιση και του Διαγνωστικού Εργαλείου — είναι διαθέσιμο στην Πλατφόρμα PIPE:

pipe-platform.eu

Η πλατφόρμα είναι οργανωμένη γύρω από τρεις άξονες — Γλώσσα, Πολιτισμός και Διαφορετικότητα — και περιλαμβάνει εθνικούς πόρους και στις έξι γλώσσες των χωρών εταίρων.

Το Διαγνωστικό Εργαλείο

Δεν είστε βέβαιοι σε ποιο σημείο του Συνεχούς της Πολιτισμικής Επάρκειας βρίσκεται σήμερα η επαγγελματική σας πρακτική; Συμπληρώστε το Διαγνωστικό Ερωτηματολόγιο PIPE. Χρειάζονται μόλις 5–10 λεπτά και δημιουργεί ένα εξατομικευμένο σχέδιο κατάρτισης. Είναι διαθέσιμο στην Πλατφόρμα PIPE

Το Πολιτισμικό Σχέδιο Δράσης

Εάν θέλετε να αναπτύξετε ένα πρόγραμμα κατάρτισης στην πολιτισμική επάρκεια για τον οργανισμό ή το ίδρυμά σας, ο Οδηγός και το Σχέδιο Δράσης PIPE για την Πολιτισμική Κατάρτιση (D2.4) παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο — από την αρχική διάγνωση έως τη δράση σε επίπεδο κοινότητας.

Συνδέεται άμεσα με το περιεχόμενο του παρόντος οδηγού για τη διδασκαλία της γλώσσας.

Μια τελευταία σκέψη

Κάθε μάθημα που διδάσκετε σε έναν μετανάστη ή μια μετανάστρια αποτελεί, έστω και σε μικρό βαθμό, μια πολιτική πράξη. Μπορεί είτε να ενισχύσει τις συνθήκες επισφάλειας και αορατότητας που αντιμετωπίζουν πολλοί μετανάστες είτε να συμβάλει — μία συζήτηση, μία λέξη λεξιλογίου, μία στιγμή αναγνώρισης κάθε φορά — στην ενίσχυση της δυνατότητάς τους να συμμετέχουν, να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και να αισθάνονται ότι ανήκουν.

Αυτός ο οδηγός υπάρχει επειδή οι άνθρωποι που τον δημιούργησαν πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί γλωσσών μπορούν να κάνουν ουσιαστική διαφορά.

Αυτός ο Οδηγός Γρήγορης Εκκίνησης είναι μια πρόσκληση να ανακαλύψετε πώς μπορεί να εκφραστεί αυτή η διαφορά στη δική σας τάξη

Ενότητα 1 — Οι βάσεις: γιατί και πώς να διδάξετε

Ενότητα 1 — Πλήρης τίτλος: Παιδαγωγική κατάρτιση για τη διδασκαλία των εθνικών γλωσσών σε μετανάστες

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής είναι ένα από τα σημαντικότερα βήματα που μπορεί να κάνει ένας μετανάστης για την ένταξή του — για την πρόσβαση στην απασχόληση, την κοινωνική συμμετοχή, την υγειονομική περίθαλψη και τη συμμετοχή στη δημόσια και κοινωνική ζωή. Ως εκπαιδευτικός, ο ρόλος σας δεν είναι απλώς να μεταδίδετε λεξιλόγιο και γραμματική, αλλά και να δημιουργείτε τις συνθήκες μέσα στις οποίες η μάθηση μπορεί να πραγματοποιηθεί αποτελεσματικά και με σεβασμό στον άνθρωπο.

Οι τέσσερις δεξιότητες — και γιατί έχει σημασία η εξάσκηση σε πραγματικές συνθήκες

Ο οδηγός καλύπτει και τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες: κατανόηση προφορικού λόγου, κατανόηση γραπτού λόγου, γραπτή έκφραση και προφορική έκφραση. Το βασικό μήνυμα είναι απλό: η γλώσσα πρέπει να εξασκείται σε πραγματικές, ποικίλες και ουσιαστικές καταστάσεις — όχι μόνο μέσα από ελεγχόμενες ασκήσεις.

Όσο περισσότερο οι εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν τη γλώσσα για πράγματα που έχουν πραγματική σημασία για τους ίδιους, τόσο πιο γρήγορα και πιο σταθερά θα μαθαίνουν.

Τρεις πρακτικές αρχές για την τάξη σας

Αρχή	Τι σημαίνει	Στην πράξη
Παιδαγωγική της υποδοχής	Διδάξτε τη γλώσσα της χώρας υποδοχής με τρόπο που να σέβεται και να ενσωματώνει τις πολιτισμικές ταυτότητες και τις γλώσσες καταγωγής των εκπαιδευομένων.	Χρησιμοποιήστε ως παραδείγματα τις δικές τους πολιτισμικές αναφορές. Αποφύγετε υλικό που υπονοεί ότι η κουλτούρα της χώρας υποδοχής είναι ανώτερη. Αναδείξτε την πολυγλωσσία ως δύναμη.
Αυτονομία του εκπαιδευόμενου	Βοηθήστε τους εκπαιδευόμενους να θέτουν τους δικούς τους στόχους και να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή τους πορεία.	Διδάξτε τεχνικές καθορισμού στόχων. Χρησιμοποιήστε εργαλεία αυτοαξιολόγησης. Ρωτήστε τους εκπαιδευόμενους τι θέλουν να πετύχουν και σχεδιάστε δραστηριότητες γύρω από αυτούς τους στόχους.

Διαμορφωτική αξιολόγηση	Αξιολογείτε συνεχώς και με στόχο την υποστήριξη της μάθησης, όχι μόνο στο τέλος.	Παρέχετε συγκεκριμένη και εποικοδομητική ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια και μετά τις δραστηριότητες. Εστιάστε σε όσα μπορούν ήδη να κάνουν οι εκπαιδευόμενοι, όχι μόνο σε όσα δεν μπορούν ακόμη να κάνουν. Προσαρμόστε τη διδασκαλία σας με βάση όσα παρατηρείτε.
--------------------------------	---	---

Γρήγορη αναφορά: βασικοί όροι της Ενότητας 1

Παιδαγωγική της υποδοχής — η διδασκαλία ως πράξη καλωσορίσματος και αποδοχής, όχι αφομοίωσης.

Διάλογος μεταξύ επιστημολογιών — η αντιμετώπιση της μαθησιακής συνάντησης ως μιας αυθεντικής, αμφίδρομης ανταλλαγής γνώσεων.

Αυτονομία του εκπαιδευόμενου — η ικανότητα του εκπαιδευόμενου να αυτορρυθμίζει και να αναλαμβάνει την ευθύνη για τη μάθησή του.

Διαμορφωτική αξιολόγηση — συνεχής, προσανατολισμένη στη διαδικασία ανατροφοδότηση που υποστηρίζει τη μάθηση.

Ενότητα 2 — Επιλογή και αξιολόγηση διδακτικού υλικού

Ενότητα 2 — Πλήρης τίτλος: Ανάλυση διδακτικού υλικού για την εκμάθηση γλωσσών

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Κανένα διδακτικό υλικό δεν είναι ουδέτερο. Κάθε πόρος — βιβλίο, εφαρμογή, βίντεο ή φύλλο εργασίας — ενσωματώνει συγκεκριμένες παραδοχές σχετικά με τους εκπαιδευόμενους, τους πολιτισμούς και τον σκοπό της γλώσσας.

Η κριτική επιλογή του διδακτικού υλικού αποτελεί βασική επαγγελματική δεξιότητα και όχι μια δευτερεύουσα τεχνική λεπτομέρεια.

Επτά ερωτήσεις που πρέπει να κάνετε για κάθε υλικό πριν το χρησιμοποιήσετε

1. Ανταποκρίνεται στην ηλικία, το επίπεδο γραμματισμού, τη μητρική γλώσσα και το προηγούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων μου;
2. Αναγνωρίζει ότι οι εκπαιδευόμενοί μου μιλούν πολλές γλώσσες ή θεωρεί ότι ξεκινούν από το μηδέν;
3. Είναι οι οδηγίες σαφείς και προσβάσιμες για εκπαιδευόμενους με διαφορετικά εκπαιδευτικά υπόβαθρα;
4. Είναι η εξέλιξη της μάθησης λογική — από περισσότερο καθοδηγούμενες σε πιο ελεύθερες δραστηριότητες; Επαναχρησιμοποιούνται και εμπεδώνονται το λεξιλόγιο και οι γλωσσικές δομές;
5. Αναπτύσσει και τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες ή μόνο ορισμένες;
6. Είναι η διδακτική προσέγγιση σαφής — μπορώ να την κατανοήσω και να την προσαρμόσω;
7. Παρουσιάζει τις μεταναστευτικές και μειονοτικές κοινότητες με αξιοπρέπεια ή αναπαράγει στερεότυπα;

Πέντε πρακτικά κριτήρια για τη διδασκαλία γλωσσών σε μετανάστες

Κριτήριο	Γιατί έχει σημασία για τους μετανάστες που μαθαίνουν μια γλώσσα
Δωρεάν ή χαμηλού κόστους	Πολλοί εκπαιδευόμενοι και οργανισμοί διαθέτουν πολύ περιορισμένους οικονομικούς πόρους.
Σχεδιασμός για πολλαπλά επίπεδα	Οι ομάδες μεταναστών είναι σχεδόν πάντα ετερογενείς ως προς το επίπεδο γλωσσικής επάρκειας.

Συμβατότητα με smartphone	Για πολλούς μετανάστες, το smartphone είναι η μοναδική προσωπική ψηφιακή συσκευή που διαθέτουν.
Ευκολία στη χρήση	Οι πολύπλοκες διεπαφές αποτελούν εμπόδιο, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια της μάθησης.
Δυνατότητα χρήσης χωρίς σύνδεση στο διαδίκτυο	Η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη — ιδιαίτερα σε κέντρα υποδοχής και αγροτικές περιοχές.

Πρακτική συμβουλή

Το υλικό που δημιουργείτε οι ίδιοι — δηλαδή πόροι που σχεδιάζετε ειδικά για τους δικούς σας εκπαιδευόμενους — προσφέρει τον υψηλότερο βαθμό πολιτισμικής συνάφειας και προσαρμογής στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Η δημιουργία του απαιτεί χρόνο, αλλά συχνά οδηγεί στα καλύτερα αποτελέσματα. Μοιραστείτε ό,τι δημιουργείτε με τους συναδέλφους σας: έτσι η επένδυση χρόνου και προσπάθειας αποκτά ακόμη μεγαλύτερη αξία.

Ενότητα 3 — Διαπολιτισμική εκπαίδευση στην τάξη γλωσσών

Ενότητα 3 — Πλήρης τίτλος: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και η ηθική της πολιτισμικής επιμειξίας

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Μια διαπολιτισμική τάξη δεν είναι απλώς μια τάξη στην οποία συνυπάρχουν εκπαιδευόμενοι από διαφορετικά υπόβαθρα. Είναι ένας χώρος όπου αυτή η διαφορετικότητα αναγνωρίζεται ενεργά, εκτιμάται και αξιοποιείται προς όφελος της μάθησης όλων.

Αυτό απαιτεί μια αλλαγή οπτικής: από τη μετάδοση της κουλτούρας της χώρας υποδοχής στη διευκόλυνση μιας αυθεντικής συνάντησης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμικών γνώσεων και προοπτικών.

Πολυπολιτισμικό και διαπολιτισμικό — γιατί έχει σημασία η διάκριση

Πολυπολιτισμικό	Διαπολιτισμικό
Διαφορετικοί πολιτισμοί συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο.	Διαφορετικοί πολιτισμοί συναντώνται ενεργά, διαλέγονται και μετασχηματίζονται αμοιβαία.
Οι πολιτισμικές διαφορές γίνονται ανεκτές.	Οι πολιτισμικές διαφορές διερευνώνται, αμφισβητούνται και αναγνωρίζονται ως πηγή αξίας.
Ο εκπαιδευτικός μεταδίδει γνώσεις για την κουλτούρα της χώρας υποδοχής.	Ο εκπαιδευτικός διευκολύνει μια αμφίδρομη ανταλλαγή γνώσεων.
Αναμένεται από τους μετανάστες να προσαρμοστούν.	Όλοι οι συμμετέχοντες — συμπεριλαμβανομένου του εκπαιδευτικού — μεταβάλλονται μέσα από τη συνάντηση.

Πέντε στρατηγικές για διαπολιτισμική μάθηση στην τάξη

- Δραστηριότητες αλλαγής οπτικής: ζητήστε από τους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν την ίδια κατάσταση από την οπτική ενός ατόμου με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.
- Έλεγχος στερεοτύπων: επανεξετάζετε τακτικά το διδακτικό σας υλικό και τις πρακτικές σας για στερεότυπα — ακόμη και για εκείνα που φαίνονται θετικά ή ακίνδυνα.
- Πολυγλωσσικές δραστηριότητες: σχεδιάστε δραστηριότητες που επιτρέπουν και ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να χρησιμοποιούν ολόκληρο το γλωσσικό τους ρεπερτόριο — συμπεριλαμβανομένης της μητρικής τους γλώσσας ή των μητρικών τους γλωσσών.

- Η διαπολιτισμική σύγκρουση ως μαθησιακό περιεχόμενο: όταν προκύπτουν πολιτισμικές εντάσεις στην τάξη, αναγνωρίστε τις και δουλέψτε πάνω σε αυτές, αντί να προσπαθείτε να τις εξομαλύνετε ή να τις αγνοήσετε.
- Συναντήσεις με την κοινότητα: οργανώστε ή διευκολύνετε επαφές μεταξύ των εκπαιδευομένων και μελών της κοινότητας υποδοχής — με δομή, προετοιμασία και αναστοχασμό.

Η ηθική της πολιτισμικής επιμειξίας σε μία πρόταση

Η διδασκαλία της γλώσσας που εφαρμόζει την ηθική της πολιτισμικής επιμειξίας δεν ζητά από τους μετανάστες να εγκαταλείψουν την κουλτούρα τους για να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Αντίθετα, δημιουργεί έναν χώρο όπου τόσο η γλώσσα της χώρας υποδοχής όσο και οι γνώσεις των μεταναστών εμπλουτίζονται μέσα από τη μεταξύ τους συνάντηση.

Ενότητα 4 — Ενδυνάμωση των μεταναστών μέσω της γλώσσας

Ενότητα 4 — Πλήρης τίτλος: Ενδυνάμωση των μεταναστών μέσω των γλωσσών

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Οι εκπαιδευόμενοί σας μπορεί να έχουν βιώσει — ή να εξακολουθούν να βιώνουν — καταστάσεις σοβαρής ευαλωτότητας: εμπορία ανθρώπων, εκμετάλλευση, έμφυλη βία, ρατσισμό ή νομική επισφάλεια.

Δεν είστε κοινωνικός λειτουργός, αλλά μπορεί να είστε ένας από τους επαγγελματίες που εμπιστεύονται περισσότερο. Η γνώση ορισμένων βασικών αρχών προστατεύει τόσο τους εκπαιδευόμενους όσο και τη δική σας επαγγελματική πρακτική.

Τρεις τύποι ευαλωτότητας που μπορεί να συναντήσετε

Τύπος	Παραδείγματα
Ευαλωτότητα που συνδέεται με τους λόγους εγκατάλειψης της χώρας προέλευσης	Δίωξη, συγκρούσεις, φτώχεια, περιβαλλοντικές καταστροφές, ενδοοικογενειακή βία
Ευαλωτότητα που βιώνεται κατά τη διάρκεια και μετά τη μετανάστευση	Εμπορία ανθρώπων, παράνομη διακίνηση μεταναστών, εργασιακή εκμετάλλευση, κράτηση, χωρισμός οικογενειών.
Ευαλωτότητα που συνδέεται με την ταυτότητα ή τις προσωπικές συνθήκες	Παράτυπο καθεστώς διαμονής, LGBTQ+ ταυτότητα, αναπηρία, ιδιότητα ασυνόδευτου ανηλίκου.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί γλωσσών

- Ενσωματώστε τη γνώση των δικαιωμάτων στη διδασκαλία: η γνώση του τρόπου πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, τα εργασιακά δικαιώματα και τη νομική υποστήριξη αποτελεί επείγον και ουσιαστικό γλωσσικό περιεχόμενο.
- Γνωρίζετε τις τοπικές υπηρεσίες υποστήριξης και τους τρόπους παραπομπής. Δεν χρειάζεται να παρέχετε εσείς οι ίδιοι την υποστήριξη — πρέπει όμως να γνωρίζετε πού να κατευθύνετε όσους τη χρειάζονται.
- Αναγνωρίστε τα προειδοποιητικά σημάδια: ξαφνικές απουσίες, αλλαγές στη συμπεριφορά, ενδείξεις ψυχικής επιβάρυνσης ή απροθυμία συζήτησης συγκεκριμένων θεμάτων. Αναφέρετε τις ανησυχίες σας μέσω των κατάλληλων διαύλων του οργανισμού σας.

- Διδάξτε ρητά λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ασφάλεια: λέξεις για την περιγραφή της βίας, της εκμετάλλευσης και των διακρίσεων· πώς να ζητούν βοήθεια· πώς να αναφέρουν ή να καταγγέλλουν ένα περιστατικό.
- Αλλάξτε οπτική: οι εκπαιδευόμενοί σας δεν ορίζονται από τις ευαλωτότητές τους. Είναι άνθρωποι με εξαιρετική ανθεκτικότητα, πολυγλωσσικές δεξιότητες, διαπολιτισμικές ικανότητες και επαγγελματική εμπειρία, τις οποίες η κοινωνία υποδοχής πολύ συχνά δεν αναγνωρίζει.

Σημαντικό: τα όρια του επαγγελματικού σας ρόλου

Οι εκπαιδευτικοί γλωσσών δεν είναι θεραπευτές, υπεύθυνοι προστασίας ή νομικοί σύμβουλοι.

Ο ρόλος σας είναι να παρέχετε πληροφορίες, να δημιουργείτε ασφαλείς συνθήκες μάθησης και να παραπέμπετε κατάλληλα στις αρμόδιες υπηρεσίες όταν εντοπίζετε μια κατάσταση που προκαλεί ανησυχία.

Το να γνωρίζετε τα όρια του επαγγελματικού σας ρόλου είναι εξίσου σημαντικό με το να γνωρίζετε τι πρέπει να κάνετε εντός αυτών των ορίων.

Ενότητα 5 — Κριτικός αναστοχασμός για τη διδασκαλία της γλώσσας

Ενότητα 5 — Πλήρης τίτλος: Κριτικός αναστοχασμός για τη διδασκαλία της γλώσσας σε μετανάστες

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Αυτή είναι η θεωρητικά πιο απαιτητική ενότητα του οδηγού. Ωστόσο, το βασικό της επιχείρημα μπορεί να διατυπωθεί απλά: η διδασκαλία της εθνικής γλώσσας σε μετανάστες είναι μια πολιτική πράξη.

Κάθε διδακτική απόφαση — ποιο υλικό θα χρησιμοποιηθεί, πώς θα γίνει η αξιολόγηση, ποια πολιτισμικά στοιχεία θα συμπεριληφθούν — μπορεί είτε να ενισχύσει είτε να αμφισβητήσει τις κοινωνικές ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοί σας. Δεν υπάρχει ουδέτερη επιλογή.

Τρεις ερωτήσεις που πρέπει να θέτετε για τη δική σας πρακτική

Ερωτήσεις αναστοχασμού για εκπαιδευτικούς γλωσσών

1. Ποιανού η γνώση έχει αξία στην τάξη μου; Αντιμετωπίζω την πολιτισμική και γλωσσική γνώση των εκπαιδευομένων μου ως πόρο ή ως κάτι που πρέπει να αντικατασταθεί;
2. Ποιος είναι πραγματικά ο σκοπός της διδασκαλίας μου; Βοηθώ τους εκπαιδευόμενους να επικοινωνούν, να συμμετέχουν και να υπερασπίζονται τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους — ή απλώς να συμμορφώνονται με θεσμικές απαιτήσεις;
3. Τι λέει το υλικό που χρησιμοποιώ για τους μετανάστες; Τους παρουσιάζει ως ενεργά υποκείμενα και πρωταγωνιστές ή ως παθητικούς αποδέκτες της βοήθειας της κοινωνίας υποδοχής;

Γλωσσικά δικαιώματα: τι είναι και γιατί έχουν σημασία

Το διεθνές δίκαιο — συμπεριλαμβανομένων των διακηρύξεων της UNESCO και των πλαισίων γλωσσικής πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης — αναγνωρίζει ότι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες έχουν γλωσσικά δικαιώματα: το δικαίωμα, όπου είναι δυνατόν, να εκπαιδεύονται στη μητρική τους γλώσσα και το δικαίωμα προστασίας από διακρίσεις λόγω της γλώσσας που μιλούν.

Στην πράξη, αυτά τα δικαιώματα συχνά παραβιάζονται ή αγνοούνται. Οι εκπαιδευτικοί γλωσσών που το κατανοούν μπορούν να σχεδιάσουν πιο δίκαια προγράμματα και να διεκδικήσουν, μέσα στα ιδρύματά τους, καλύτερες συνθήκες για τους εκπαιδευόμενους.

Η νέα διδακτική στην πράξη: τέσσερις δεσμεύσεις

- Αντιμετωπίστε την εμπειρία των εκπαιδευομένων σας ως μέρος του διδακτικού περιεχομένου, όχι ως κάτι δευτερεύον.
- Σχεδιάστε δραστηριότητες που ενισχύουν την ικανότητα κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής, παράλληλα με την επικοινωνιακή ικανότητα.
- Αμφισβητήστε διδακτικά υλικά που παρουσιάζουν τις νόρμες της κουλτούρας της χώρας υποδοχής ως καθολικές ή ανώτερες.
- Αντιμετωπίστε την τάξη ως κοινότητα διερεύνησης και μάθησης, όπου οι ερωτήσεις είναι ευπρόσδεκτες, η πολυπλοκότητα γίνεται σεβαστή και κανείς — ούτε ο εκπαιδευτικός — δεν έχει όλες τις απαντήσεις.

Ενότητα 6 — Ισότητα των φύλων στη διδασκαλία γλωσσών

Ενότητα 6 — Πλήρης τίτλος: Ισότητα των φύλων στη διδασκαλία γλωσσών σε μετανάστες

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Η ισότητα των φύλων δεν είναι ένα προαιρετικό συμπλήρωμα στη διδασκαλία γλωσσών. Οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες και αλληλεπικαλυπτόμενες μορφές ευαλωτότητας, οι οποίες συνδέονται ταυτόχρονα με το φύλο, το μεταναστευτικό καθεστώς, τη γλώσσα, την οικονομική εξάρτηση και την πολιτισμική απομόνωση.

Τα γλωσσικά εμπόδια επιδεινώνουν αυτές τις ευαλωτότητες. Η τάξη μπορεί να γίνει ένας χώρος όπου οι εκπαιδευόμενοι αναπτύσσουν το λεξιλόγιο, τις γνώσεις και την αλληλεγγύη που χρειάζονται για να προστατεύουν τον εαυτό τους και ο ένας τον άλλον

Μορφές έμφυλης βίας που πρέπει να γνωρίζετε

Κατηγορία	Περιλαμβάνει
Σωματική	Επίθεση, σωματικό εξαναγκασμό, ενδοοικογενειακή βία.
Ψυχολογική / συναισθηματική	Ταπείνωση, απειλές, απομόνωση, καταναγκαστικό έλεγχο.
Οικονομική	Έλεγχο της πρόσβασης σε χρήματα, εργασία, εκπαίδευση ή έγγραφα.
Σεξουαλική	«διορθωτικό» βιασμό, εξαναγκασμό.
Ψηφιακή / διαδικτυακή	Διαδικτυακό εκφοβισμό, κοινοποίηση εικόνων χωρίς συναίνεση, sextortion, διαδικτυακή παρενόχληση.
Πολιτισμική / θρησκευτική	Πρακτικές που παραβιάζουν ατομικά δικαιώματα στο όνομα της κουλτούρας ή της θρησκείας.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί γλωσσών

- Διδάξτε ρητά λεξιλόγιο σχετικό με το φύλο και την ασφάλεια: οι λέξεις που επιτρέπουν την αναγνώριση της βίας, των δικαιωμάτων και των υπηρεσιών υποστήριξης αποτελούν επείγον και ουσιαστικό γλωσσικό περιεχόμενο.

- Γνωρίζετε τις τοπικές εξειδικευμένες υπηρεσίες: υπηρεσίες για ενδοοικογενειακή βία, νομική βοήθεια, υπηρεσίες υγείας και τρόπους παραπομπής, κατά προτίμηση στη γλώσσα των εκπαιδευομένων όπου είναι δυνατόν.
- Δημιουργήστε ασφαλείς συνθήκες για συζήτηση ευαίσθητων θεμάτων: δείξτε ξεκάθαρα ότι η τάξη είναι ένας χώρος όπου αυτά τα ζητήματα μπορούν να κατονομαστούν και να συζητηθούν χωρίς κριτική.
- Εφαρμόστε διαθεματική οπτική: η εμπειρία των μεταναστριών δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στο φύλο· το μεταναστευτικό καθεστώς, η γλώσσα, η κοινωνική τάξη και η εθνότητα αλληλεπιδρούν ταυτόχρονα.
- Αποφύγετε να παρουσιάζετε την ισότητα των φύλων ως αξία της κουλτούρας υποδοχής που πρέπει να μεταδοθεί στους μετανάστες. Προσεγγίστε την ως κοινή επιδίωξη που εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους στις διάφορες κουλτούρες και δώστε χώρο στη γνώση και την εμπειρία των ίδιων των εκπαιδευομένων.

Σημαντικό: η ισότητα των φύλων δεν αφορά μόνο τις γυναίκες

Η ενασχόληση με το φύλο στη γλωσσική τάξη ωφελεί όλους τους εκπαιδευόμενους — άνδρες, γυναίκες και μη δυαδικά άτομα.

Η κατανόηση της δυναμικής των φύλων, η αναγνώριση των σχέσεων εξουσίας και η ανάπτυξη δεξιοτήτων σεβαστής επικοινωνίας είναι σημαντικές ικανότητες για την κοινωνική και επαγγελματική ζωή όλων.

Ενότητα 7 — Βιωσιμότητα και πράσινη παιδαγωγική

Ενότητα 7 — Πλήρης τίτλος: Βιωσιμότητα: οικολογικές πρακτικές για την εκμάθηση γλωσσών

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Η οικολογική βιωσιμότητα συνδέεται άμεσα με τη μετανάστευση. Πολλοί μετανάστες έχουν εκτοπιστεί λόγω κλιματικών φαινομένων ή έχουν άμεση εμπειρία από ξηρασία, πλημμύρες ή υποβάθμιση της γης.

Τα περιβαλλοντικά ζητήματα, επομένως, δεν είναι αφηρημένα στην τάξη. Είναι προσωπικά. Παράλληλα, προσφέρουν πλούσιο και ουσιαστικό περιεχόμενο για την εκμάθηση γλωσσών σε όλα τα επίπεδα.

Σολασταλγία: ένας όρος που μπορεί να χρειάζονται οι εκπαιδευόμενοί σας

Η σολασταλγία είναι η συναισθηματική δυσφορία που προκαλείται από περιβαλλοντικές αλλαγές στον τόπο όπου κάποιος ζει ή στον οποίο αισθάνεται ότι ανήκει — η θλίψη και ο αποπροσανατολισμός που μπορεί να προκύψουν όταν το τοπίο ή το περιβάλλον με το οποίο κάποιος συνδέεται καταστρέφεται ή υποβαθμίζεται.

Πολλοί μετανάστες κουβαλούν μαζί τους τέτοιες εμπειρίες. Το να δώσουμε ένα όνομα σε αυτό που βιώνουν — και τη γλώσσα για να το περιγράψουν — είναι πράξη αναγνώρισης και αξιοπρέπειας.

Πράσινη παιδαγωγική: πρακτικά σημεία εκκίνησης

- Περιβαλλοντικά θέματα ως γλωσσικό περιεχόμενο: η κλιματική αλλαγή, τα διατροφικά συστήματα, η βιοποικιλότητα, η βιώσιμη κατανάλωση, τα περιβαλλοντικά δικαιώματα και ο ακτιβισμός προσφέρουν αυθεντικά επικοινωνιακά πλαίσια σε όλα τα επίπεδα του ΚΕΠΑ.
- Μάθηση σε εξωτερικούς χώρους: όταν είναι δυνατόν, μεταφέρετε το μάθημα έξω από την τάξη — σε πάρκα, κήπους, αγορές ή στη γειτονιά. Τα αυθεντικά περιβάλλοντα ενισχύουν την απόκτηση λεξιλογίου και το αίσθημα του ανήκειν στον τόπο υποδοχής.
- Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης: οι Στόχοι 4 (Ποιοτική Εκπαίδευση), 10 (Λιγότερες Ανισότητες), 13 (Δράση για το Κλίμα) και 16 (Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί) προσφέρουν ένα αναγνωρισμένο διεθνές πλαίσιο για την ένταξη οικολογικού περιεχομένου στα γλωσσικά προγράμματα.
- Δώστε το παράδειγμα μέσα από βιώσιμες πρακτικές: μειώστε τις περιττές εκτυπώσεις, επαναχρησιμοποιήστε και προσαρμόστε υλικό και επιλέξτε ψηφιακές λύσεις όπου είναι

κατάλληλο. Η συνέπεια ανάμεσα σε αυτό που διδάσκετε και στον τρόπο που το διδάσκετε έχει σημασία.

Κλιματικό άγχος στην τάξη

Ορισμένοι εκπαιδευόμενοι — ιδιαίτερα νέοι και άτομα με άμεση εμπειρία κλιματικού εκτοπισμού — μπορεί να βιώνουν έντονη συναισθηματική επιβάρυνση όταν συζητούνται περιβαλλοντικά θέματα.

Αναγνωρίστε αυτή την αντίδραση όταν εμφανίζεται. Το κλιματικό άγχος είναι μια θεμιτή συναισθηματική αντίδραση σε πραγματικές πληροφορίες και πραγματικούς κινδύνους, όχι ένα πρόβλημα που πρέπει να υποτιμάται ή να απορρίπτεται.

Η διάσταση του συναισθηματικού γραμματισμού στην περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι εξίσου σημαντική με τη γνωστική διάσταση

Ενότητα 8 — Ψηφιακές δεξιότητες για την ένταξη

Ενότητα 8 — Πλήρης τίτλος: Ψηφιακές δεξιότητες για την ένταξη και την εκπαίδευση

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Στις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες, ο ψηφιακός γραμματισμός είναι απαραίτητος για την πλήρη κοινωνική και πολιτική συμμετοχή.

Οι δημόσιες υπηρεσίες, η απασχόληση, η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η κοινωνική ζωή διαμεσολαβούνται όλο και περισσότερο από ψηφιακές πλατφόρμες — και αυτές οι πλατφόρμες λειτουργούν στη γλώσσα της χώρας υποδοχής.

Τα ψηφιακά και τα γλωσσικά εμπόδια αλληλοενισχύονται. Πρέπει να αντιμετωπίζονται μαζί..

Τέσσερις τομείς ψηφιακών δεξιοτήτων για μετανάστες που μαθαίνουν γλώσσα

Τομέας	Βασικές δεξιότητες	Παραδείγματα δραστηριοτήτων για το μάθημα γλώσσας
Εργαλεία προσβασιμότητας	Χρήση Immersive Reader, ζωντανών υποτίτλων και μετάφρασης σε πραγματικό χρόνο.	Εξάσκηση στη χρήση του Immersive Reader για την ανάγνωση ενός ειδησεογραφικού άρθρου στη γλώσσα της χώρας υποδοχής.
Καθημερινή ψηφιακή ζωή	Χρήση δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, διαχείριση της ιδιωτικότητας των δεδομένων και αναγνώριση ψευδών ειδήσεων	Προσομοίωση διαδικτυακής κράτησης ραντεβού υγείας στη γλώσσα της χώρας υποδοχής.
Μάθηση και εργασία	Διαδικτυακές αιτήσεις εργασίας, ψηφιακό βιογραφικό και πρόσβαση σε εκπαιδευτικές πλατφόρμες.	Σύνταξη και μορφοποίηση βιογραφικού με χρήση διαδικτυακού προτύπου· εξάσκηση σε ψηφιακή αίτηση εργασίας.
Ψηφιακή κουλτούρα και ιδιότητα του πολίτη	Συμμετοχή σε διαδικτυακές κοινότητες, άσκηση ψηφιακών δικαιωμάτων και ανάπτυξη κριτικού γραμματισμού στα μέσα.	Ανάλυση ανάρτησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με μετανάστες και διάκριση ανάμεσα σε γεγονότα, απόψεις και παραπληροφόρηση.

Ψευδείς ειδήσεις και μετανάστες εκπαιδευόμενοι: ένας ειδικός κίνδυνος

Η παραπληροφόρηση σχετικά με τη μεταναστευτική πολιτική, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, τα εργασιακά δικαιώματα και το νομικό καθεστώς κυκλοφορεί ευρέως — τόσο στη γλώσσα της χώρας υποδοχής όσο και μέσα στα δίκτυα μεταναστευτικών κοινοτήτων σε άλλες γλώσσες.

Η διδασκαλία των εκπαιδευόμενων να επαληθεύουν πληροφορίες, να ελέγχουν τις πηγές και να αναγνωρίζουν χειριστικό περιεχόμενο αποτελεί τόσο δεξιότητα κριτικού γραμματισμού όσο και γλωσσική δεξιότητα.

Ενσωματώστε, όπου είναι δυνατόν, δραστηριότητες ελέγχου γεγονότων και πηγών στις γλωσσικές σας ενότητες..

Ψηφιακή κουλτούρα: η ψηφιακή συμμετοχή ως πολιτισμική συμμετοχή

Τα ψηφιακά εργαλεία δεν είναι μόνο λειτουργικά — είναι και πολιτισμικά.

Χρησιμοποιήστε τα για να υποστηρίξετε τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στην πολιτισμική ζωή τόσο των κοινοτήτων καταγωγής τους όσο και της κοινωνίας υποδοχής: πρόσβαση σε πολιτισμικό περιεχόμενο, δημιουργία και κοινοποίηση δικού τους περιεχομένου και συμμετοχή στην ψηφιακή δημόσια ζωή.

Αυτό είναι ενδυνάμωση, όχι απλώς ψηφιακή κατάρτιση.